

Грина Кучеренко,

доктор педагогічних наук, доцент,

професор кафедри практичного мовознавства

**ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ –
СТРАТЕГІЧНИЙ ОРІЄНТИР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА**

Цілі сучасної мовної освіти зумовлюють потребу в підготовці учителя-словесника нової формації, котрий виявляє високий рівень власної комунікативної компетентності, методично вправно і впевнено діє у різнотипних професійних педагогічних ситуаціях, володіє різними тактиками, стратегіями і техніками педагогічної діяльності, має розвинене творче мислення, інноваційну культуру, здатний генерувати новітні ідеї.

У науково-методичних студіях питання особисті вчителя досліджували вітчизняні й зарубіжні вчені (В. Баркасі, Р. Барнет, Н. Бібік, О. Біляєв, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, К. Климова, В. Луговий, А. Маркова, Л. Мацько, В. Мельничайко, Н. Остапенко, Є. Пассов, М. Пентилюк, О. Савченко, Т. Симоненко, Г. Селевко, М. Сміт, В. Сухомлинський, Т. Хайланд, П. Ходкінсон, А. Хуторський та ін.). Водночас фахова підготовка студента-філолога до навчально-виховного процесу в межах уроку української мови, його науково-методичне зростання, педагогічний професіоналізм є актуальною проблемою сьогодення, що потребує дослідження в сучасних соціокультурних умовах.

За висновками А. Маркової, професіоналізм – це «не стільки характеристика продуктивності праці, скільки особливість прагнень, ціннісних орієнтацій, смислу праці професіонала як пристрасного ставлення до роботи, що дає змогу шукати нові, більш глибокі індивідуальні смисли, перетворювати ідеали в особистісні цінності [2, с. 67]». І в цьому є сенс. Професіоналізм розглядаємо як сукупність особистісних цілей продуктивно працювати і знань, умінь та навичок ефективно здійснювати професійну діяльність, а також досвіду інноваційної творчо-пізнавальної траєкторії педагога. Водночас прямої залежності між стажем, досвідом роботи і

професіоналізмом учителя немає. Для набуття професіоналізму як учителю-практику, так і студенту-філологу як майбутньому вчителю української мови й літератури необхідно постійно розвивати власний творчий професійний потенціал і креативні здібності, що виявляються у створенні інноваційних оригінальних продуктів педагогічної діяльності – нових технологій сучасного уроку української мови, концептуальних методичних ідей, ефективної інтеграції традиційних та інноваційних методів, прийомів і засобів навчання, продуктивних форм організації активної пізнавально-дослідної діяльності учнів, підвищення педагогічної майстерності, створення власного портфоліо.

У структурі професійної компетентності вчені виділяють різну кількість складників, пропонуючи виокремити найсуттєвіші. Однією із найбільш важливих, професійно значущих складників професійної компетентності вчителя-словесника є методична компетентність, формування якої здійснюється безпосередньо у педагогічних університетах.

Методична компетентність як ціннісний компонент професійної компетентності вчителя-словесника є системним утворенням, що виявляється у теоретико-методичній обізнаності щодо педагогічної діяльності – викладання навчального предмета, здатності й готовності здійснювати проектування та реалізацію процесу навчання на уроці рідної мови відповідно до сучасних вимог і пріоритетів мовної освіти, спроможності інноваційно збагатити власну педагогічну діяльність й успішно розв'язувати педагогічні ситуації. Підґрунтям методичної компетентності, на думку О. Семеног, є «знання методологічних і теоретичних основ методики навчання мови, літератури, концептуальних основ, структури і змісту засобів навчання, уміння застосовувати набутий досвід в освітній діяльності [3, с. 39]». Логічно, що методична компетентність учителя-словесника включає знання з питань методики навчання української мови, належне володіння педагогічним стилем і передбачає освоєння класичних та новітніх науково-методичних концепцій, опанування сучасних технологій навчання, володіння арсеналом традиційних та інноваційних форм, методів, прийомів і засобів навчання української мови. Деякі дослідники (О. Копусь, Н. Остапенко,

В. Студенкіна та ін.) окремо виділяють лінгводидактичну компетентність. Уважаємо, що лінгводидактична компетентність співвідноситься із методичною компетентністю як поняття «методика» (пов'язана з вивченням окремих розділів і тем курсу української мови) і «лінгводидактика» (стосується змісту, форм, методів і засобів навчання української мови). О. Біляєв переконує, що термін «лінгводидактика» вичленовується з назви «методика мови» (власне тому ми і розглядаємо лінгводидактичну компетентність як складник методичної) на означення більш загальних проблем методики, пов'язаних з лінгвістикою і дидактикою, якими, зокрема, є принципи, зміст, форми, методи навчання [1, с. 5]. Переконані, що лінгводидактична компетентність студента-філолога передбачає знання функційної частини методики (підходів й закономірностей, принципів та правил, форм, методів, прийомів і засобів навчання української мови), технологічне їх імплементація у навчально-виховний процес на уроці.

Отже, професійно компетентний студент-філолог як майбутній учитель української мови і літератури – це конкурентоспроможний фахівець з високим рівнем розвиненості всіх обов'язкових ключових компонентів професійної компетентності – філологічна (фахова), дидактична, психологічна, методична, креативна компетентності й особистісні якості. Методична ж компетентність – стрижнева, фундаментальна, оскільки рівень її сформованості у студентів є запорукою їхньої успішної майбутньої педагогічної діяльності. Сучасний учитель має бути методичним інноватором, володіти педагогічними технологіями, особистісно й професійно зростати, у взаємодії з учнями досягати мети мовної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біляєв О. Лінгводидактика української мови : навч.-метод. посібник / О.М. Біляєв. – К. : Генеза, 2005. – 180 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : международный центр «Знание», 1996. – 308 с.
3. Семенов О. Етнолінгводидактична культура вчителя-словесника : навч.-метод. посіб. / О.М. Семенов. – К. – Глухів : РВВ ГДПУ, 2003. – 108 с.